

تجارت به طور معمول خود باز خواهد گشت و همچنین تعطیلی گسترده جهانی بحران‌های عمیق تجاری را ایجاد خواهد کرد، لذا ضروری است که طرفین طیف وسیعی از شیوه‌های حل اختلاف جایگزین، از جمله داوری تسریع شده را در نظر بگیرند. این زمانی فوق‌العاده‌ای برای همگان است و از لحاظ دامنه و تأثیرات بی‌سابقه است، بنابراین تمرکز اصلی باید در دستیابی به تصمیمی مؤثر و کارآمد باشد که نیازهای فوری تجاری و قانونی طرفین را برآورده سازد. از این جهت فرصت بسیار مناسبی است که داوری تسریع شده جایگزین داوری سنتی شود؛ چرا که رمز موفقیت داوری تسریع شده، خواست تمامی طرف‌ها برای رسیدگی فوری به اختلافات است.^۶ در چارچوب سازمان داوری جمز، روش‌های تسریع شده داوری ابزاری جذاب و قدرتمند برای حل و فصل اختلافات فردی و دعاوی ناشی از اختلال کووید-۱۹ است و می‌تواند زمان، هزینه و کارآمدی رسیدگی به پرونده تجاری را مدیریت نماید. آیین‌نامه‌ها و رویه‌های جامع داوری جمز (مواد ۱۶٫۱ و ۱۶٫۲) و قوانین و رویه‌های داوری بین‌المللی جمز (ماده ۲۲) شامل روش‌های تسریع شده داوری هستند. این قوانین به گونه‌ای طراحی شده‌اند که فاصله زمانی بین انتقال پرونده به داور انتصابی تا صدور رأی نهایی حدود شش ماه باشد. هر دو این مجموعه قوانین در اختیار داوران قرار می‌گیرد و ایشان می‌توانند این بازه زمانی را حتی بعد از مشورت با طرفین کوتاه‌تر نمایند.

در بند یک ماده ۱۹ قانون داوری بین‌المللی ایران^۷ و نیز ماده ۱۲ پیش‌نویس قانون جامع داوری ایران^۸ این امکان پیش‌بینی شده است که طرفین بتوانند بنابر توافق داوری تسریع شده را تجربه نمایند. اگرچه که بهتر است رویکرد قانون داوری ایران به سمت سرعت بخشیدن به داوری در ایران باشد از این جهت برخی مواد مانند ماده ۱۰ (اصل بودن داوری سه نفره)^۹ و بند الف، ماده ۱۱ (مهلت سی روزه برای اخذ قبولی)^{۱۰} قانون داوری بین‌المللی ایران باید در راستای فشرده شدن داوری تغییر یابد. همان‌گونه که مهلت‌های مقرر در پیش‌نویس قانون جامع داوری کاهش یافته است که این خود نشانگر حرکت نهاد داوری به سمت سرعت بخشیدن به فرایند داوری در ایران است.

زمان بیشتر اعتراض می‌کند. در چنین مواردی نیز داوران مطابق خواست ایشان حکم می‌دهند، چون این احتمال وجود دارد که رأی به دلیل عدم رعایت دستورالعمل‌ها باطل شود. از این جهت استفاده از تجارب و عملکرد برخی مؤسسات داوری در جهان می‌تواند بسیار سودمند باشد. برخی مراکز داوری در آمریکا مانند سازمان داوری جمز (JAMS) سعی نموده‌اند با داوری تسریع شده از سد کرونا و ویروس عبور کند.

سازمان داوری جمز (JAMS)، یک سازمان انتفاعی مستقر در ایالات متحده آمریکا است که خدمات حل اختلاف جایگزین (ADR)، مانند داوری و میانجی‌گری را ارائه می‌دهد. جمز در سال ۱۹۷۹ در کالیفرنیا تأسیس شد. در سال ۱۹۹۴ با Endispute واقع در واشنگتن ادغام شد و به این ترتیب به یکی از بزرگترین سرویس‌های داوری و میانجی‌گری خصوصی در آمریکا تبدیل شد. این سازمان ۲۷ شعبه دارد و سالانه به طور متوسط به ۱۸۰۰۰ پرونده رسیدگی می‌کند. در حال حاضر در این سازمان، بیش از ۴۰۰ قاضی و وکیل بازنشسته دادگاه‌های ایالتی و فدرال به عنوان داور فعالیت می‌کنند.^۵ این سازمان با توجه به وضعیت فعلی داوری تسریع شده را به کاربران خود پیشنهاد می‌دهد.

مطابق نظر جمز، در بسیاری از پرونده‌های اختلافات ناشی از اختلال کووید-۱۹، به نفع همه طرفین است که به سرعت به توافق برسند و با توجه به اینکه توافقات طرفین پایه هر فرآیند حل اختلاف در داوری است اگر طرفین با یکدیگر توافق کنند، این توافق میان ایشان قابل اجراء است حتی اگر این توافق مدت‌ها پس از امضای قرارداد اصلی صورت گیرد. از آنجا که معلوم نیست چه زمانی

۹۹ سیستم داوری ایران در حال پیشرفت و گذر از مرحله داوری موردی به مرحله داوری سازمانی است. در نتیجه وضعیت فعلی داوری در جهان می‌تواند سکوی پرشی برای ترقی داوری در ایران و منطقه بلکه جهان باشد، در صورتی که بتوان تهدید کووید-۱۹ را به فرصتی طلایی بدل نمود. ۶۶

یا سه ماه زمان ببرد و مشاوران شرکت‌ها پاسخ داده‌اند که چنین داوری باید در کمتر از یک سال خاتمه یابد.^۲ این در حالی است که مدت زمان فرایند داوری در آمریکا دو تا سه سال از شروع داوری تا صدور رأی طول می‌کشد.^۴ در حقیقت، مدیریت زمان در داوری به دلایل گوناگونی بسیار سخت امکان می‌پذیرد. برای مثال، با اینکه طرفین پیش از بروز اختلاف درباره ارجاع داوری به مؤسسه معین و انتخاب داور توافق نموده‌اند اما بنا به دلایل آن مؤسسه داوری یا داور در زمان اختلاف در دسترس نیست و چنانچه طرفین بخواهند داوری را با سرعت ادامه دهند، لازم است در این موارد توافق جدید بنمایند یا به این دلیل که هر یک از طرفین می‌خواهند یک داور منصوب از جانب خود داشته باشند، رسیدگی با سه داور را به جای یک داور دنبال می‌کنند که در نتیجه از سرعت داوری کاسته خواهد شد. همچنین داوران عادت دارند که همه اسناد مربوط به پرونده را بررسی کنند و حتی اطلاعات جدیدی را کشف کنند و در صورت استناد به شاهدان تمایل دارند که تمامی گواهان را استماع نمایند که گاهی نیز با عدم دسترسی به شاهدان یا فراموشی او (به دلیل طولانی شدن روند داوری) مواجه می‌شوند. افزون بر این‌ها، اغلب یکی از طرفین داوری تمایل به حل و فصل سریع اختلافات ندارد و زمان را تلف می‌کند و با تکنیک‌های مختلفی برای درخواست